

Peilot Paru Data Fferylliaeth Gymunedol

Mai 2024

1 Cwr y Ddinas / 1 Capital Quarter

Caerdydd / Cardiff

CF10 4BZ

Andrew Evans

Prif Swyddog Fferyllol

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

Cyfeirnod: 4158A2024

Dyddiad cyhoeddi: 23 Mai 2024

Tel / Ffôn: 029 2032 0500

Fax / Ffacs: 029 2032 0600

Textphone / Ffôn testun: 029 2032 0660

info@audit.wales / post@archwilio.cymru

www.audit.wales / www.archwilio.cymru

Annwyl Andrew

Rwy'n ysgrifennu atoch i rannu canfyddiadau prosiect peilot data fferylliaeth gymunedol yr ydym wedi'i gynnal, gan weithio gyda'r Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru. Ein nod oedd dadansoddi data dosbarthu fferylliaeth gymunedol ar raddfa fawr, er mwyn rhoi mewnwelediad i GIG Cymru ar feysydd lle ceir twyll cost uchel a thwyll posibl. Roeddem hefyd yn gweld bod y gwaith hwn yn gyfle i ddatblygu arbenigedd Archwilio Cymru mewn technegau dadansoddeg twyll.

Fe wnaethom ddewis fferylliaeth gymunedol fel ffocws y peilot oherwydd ei fod yn faes lle ceir risg hysbys o dwyll ac nad yw'n ymddangos fel pe bai'n destun cymaint o waith craffu ar gyfer twyll â rhai o wasanaethau eraill y GIG.

Mae fferylliaeth gymunedol hefyd yn faes lle ceir gwariant sylweddol.

Gwariodd GIG Cymru gyfanswm o oddeutu £772 miliwn ar gyffuriau, offer a gwasanaethau sy'n gysylltiedig â gweithgarwch fferylliaeth gymunedol yn 2022-23. Roedd £162 miliwn o hyn yn wariant ar gydnabyddiaeth ariannol am ddarparu gwasanaethau fferylliaeth gymunedol. Roedd y £610 miliwn a oedd yn weddill yn ad-daliad am feddyginiaethau ac offer a brynwyd gan fferyllfeydd ac a ddosbarthwyd yn erbyn presgripsiynau'r GIG.

Roedd ein peilot yn cwmpasu Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe a Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg. Fe wnaethom ganolbwyntio ein dadansoddiad ar dri maes lle ceir risgiau hysbys sy'n ymwneud â thwyll a chost: Eitemau drud; Archebion Arbennig; a Fformwleiddiadau cost uwch.

Fe wnaethom sefydlu a dilyn gweithdrefnau llywodraethu data yn ofalus, gan wneud ein gwaith o dan bwerau paru data'r Archwilydd Cyffredinol a nodir yn Rhan 3A o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Fe wnaethom adeiladu offeryn data rhyngweithiol a ddadansoddodd 31 miliwn o linellau o ddata, gan gwmpasu tair blynedd o ddosbarthu, ac a amlygodd nifer o allanolion o ddiddordeb. Fe wnaethom amlygu allanolion i'r ddau fwrdd iechyd dan sylw.

Mae'r pwyntiau bwled isod yn crynhoi ein casgliadau:

- Ni chanfu ein gwaith unrhyw dystiolaeth uniongyrchol o dwyll, er i ni ganolbwyntio ar nifer fach o risgiau o dwyll. Er bod llawer o'r allanolion a amlygwyd gennym yn hysbys i'r byrddau iechyd dan sylw, nid oedd rhai ohonynt. Fe wnaeth y byrddau iechyd a'r Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru waith pellach i ddeall y materion a oedd yn sail i'r allanolion. Rydym yn deall bod dau wall prisio wedi cael eu canfod, â chyfanswm gwerth gordaliadau o £22,000, a bod y Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru a Phartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru (NWSSP) yn cydweithio ar sut i adennill y gordaliadau hyn. Barnwyd fod modd esbonio allanolion eraill ac ni chafwyd mai achosion o dwyll neu wall oeddent.
- Mae ein gwaith wedi tynnu sylw at risg benodol mewn perthynas â rheolaethau cyfyngedig o amgylch cost Archebion Arbennig. Nid oes cyfyngiadau ar brisiau rhai Archebion Arbennig, gan gyflwyno cyfleoedd amrywiol ar gyfer twyll neu wall. Er bod hynny'n amodol ar amryw gafeatau, rydym yn amcangyfrif y **gallai tua £700,000 fod wedi cael ei arbed yng Nghymru** yn ystod y tair blynedd a gwmpaswyd gan y cynllun peilot (Ebrill 2018 – Mawrth 2021), pe bai cost Archebion Arbennig ym mhob achos lle cafodd ei dosbarthu am y gost uchaf wedi cael ei lleihau i gost dosbarthu gyfartalog yr Archebion Arbennig. Mae'n bosibl y gallai ein hamcangyfrif fod yn gorbwysleisio'r arbedion posibl gan ein bod wedi cynnwys rhai Archebion Arbennig yn ein cyfrifiad sydd â phris sefydlog ac, o'r herwydd, ni fyddai unrhyw arbediad yn bosibl. Gallai fod yn wir hefyd bod ein hamcangyfrif ni wedi'i danddatgan gan y gallai arbedion pellach fod yn bosibl trwy adolygu achosion o ddsbarthu sydd am gost uwch na'r cyfartaledd ond yn is na'r gost uchaf.
- Rydym yn tynnu sylw at risgiau cynhenid mewn perthynas â chontractwyr yr ad-delir symiau mawr o arian iddynt am weithgarwch dosbarthu mewn perthynas ag Eitemau drud. Mae'r offeryn data'n nodi pum contractwr a ddsbarthodd dros £1 miliwn o eitemau drud yn ystod y cyfnod a gwmpaswyd gan y peilot. Fel egwyddor gyffredinol, efallai y byddai'n ddoeth i fyrddau iechyd gynnal gwiriadau ychwanegol ar gyfer contractwyr sy'n dosbarthu Eitemau drud ar lefelau uchel fel hyn.

- Rydym yn ymwybodol o beth gwaith gan y Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru a pheilot posibl gan y tîm Gwirio Ar Ôl Gwneud Taliadau (PPV) ym Mhartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru sy'n ymwneud ag adnabod ac adolygu risgiau o dwyll yng ngweithgarwch dosbarthu fferylliaeth gymunedol. Ac fe wyddom fod dadansoddiad byrddau iechyd o weithgarwch dosbarthu'n tueddu i ganolbwyntio ar ddata gan eu bwrdd iechyd hwy yn unig. Gall y dull hwn fod yn colli risgiau y gellid eu hadnabod trwy gymharu eu gweithgarwch dosbarthu hwy â gweithgarwch dosbarthu byrddau iechyd eraill. Hefyd, mae prosesau ar gyfer monitro gweithgarwch dosbarthu'n amrywio a gall diffyg capasiti ac adnoddau gyfyngu ar waith byrddau iechyd. Ar y cyfan, daethom i'r casgliad bod cyfle ar gyfer mwy o waith i ddadansoddi gweithgarwch dosbarthu fferylliaeth gymunedol ar sail genedlaethol at ddibenion canfod neu atal twyll a sicrhau gwerth am arian.

Rydym wedi penderfynu dod â'r peilot i ben a pheidio â datblygu'r offeryn ymhellach. Fodd bynnag, rydym wedi dysgu gwersi gwerthfawr ac rydym yn chwilio am feysydd gwaith eraill ym maes dadansoddeg twyll. Rydym hefyd yn credu y gall y GIG yng Nghymru ddysgu o'r gwaith yr ydym wedi'i wneud. Mae potensial i eraill addasu ein hofferyn, er enghraifft, i oleuo gwaith gwirio ar ôl gwneud taliadau ar gyfer dosbarthu. Gan hynny, rydym wedi darparu ein hofferyn a gwersi ehangach o'n dull ar gyfer y tîm Gwirio Ar Ôl Talu ym Mhartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru. Mae'r staff hyn mewn sefyllfa well i oresgyn y cymhlethdodau llywodraethu data a brofwyd gennym ni ac maent hefyd mewn sefyllfa well i ddefnyddio'r offeryn i archwilio allanolion gyda byrddau iechyd a chontractwyr dosbarthu.

Byddai unrhyw ddull yn y dyfodol o ddadansoddi data dosbarthu ar raddfa fawr yn cael ei wella'n fawr pe bai ffynonellau data eraill yn gallu cael eu cydgyssylltu, yn enwedig pe gallai defnyddwyr gael mynediad at bresgripsiynau unigol. Gall byrddau iechyd gael mynediad at bresgripsiynau unigol trwy systemau a ddarperir gan Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru, ond byddai wedi bod yn rhy gymhleth i ni gael mynediad at y data yma yn y peilot. Rydym hefyd wedi dysgu y bydd gwybodaeth bynciol, amser ac awydd gan fyrddau iechyd, a thrafodaethau amlasiantaeth, yn bwysig i lwyddiant unrhyw ddulliau dadansoddeg twyll yn y dyfodol.

Nid ydym yn gwneud argymhellion penodol, ond rhestrir isod dri chwestiwn y credwn y dylai GIG Cymru, gan gynnwys ei Gyfarwyddwyr Fferylliaeth, eu hystyried, o ystyried canfyddiadau ein peilot. Byddwn yn ddiolchgar pe gallech ymateb gyda manylion unrhyw gamau y bwriadwch eu cymryd mewn ymateb i'r materion hyn:

- A ydych yn fodlon ar y dulliau presennol ym mhob bwrdd iechyd, ac ar draws GIG Cymru, i adnabod ac ymchwilio i allanolion mewn perthynas â chost uchel a risg o dwyll ar gyfer gweithgarwch dosbarthu contractwyr?
- A yw gwersi allweddol ac arfer gorau mewn perthynas â'r materion hyn yn cael eu rhannu rhwng byrddau iechyd? Er enghraifft, a yw'r byrddau iechyd yn rhannu enghreifftiau o ble y mae twyll wedi cael ei adnabod i'w gwneud yn ymwybodol o risgiau?
- A oes cyfle i'r GIG yng Nghymru roi rheolaethau cost-ffeithiol ychwanegol ar waith mewn perthynas â chostau amrywiol Archebion Arbennig?

Mae **Atodiad 1** yn darparu rhagor o fanylion am ein peilot paru data. Mae **Atodiad 2** yn crynhoi ein prif ganfyddiadau.

Rwyf wedi anfon copi o'r llythyr hwn at Gadeiryddion Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus, Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol, a Phwyllgor Cyllid Senedd Cymru, er gwybodaeth. Rydym yn bwriadu cyhoeddi'r llythyr ar wefan Archwilio Cymru a rhannu'r canfyddiadau gyda phwyllgorau archwilio'r ddau fwrdd iechyd dan sylw, yn ogystal â chyda Fferylliaeth Gymunedol Cymru a Grŵp Llywio Atal Twyll GIG Cymru.

Diolch yn fawr iawn i chi a'ch cydweithwyr am eu mewnbwn i'r prosiect hwn.

Yn gywir

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol
Cymru

Atodiadau

- 1 Ynglŷn â'n peilot paru data
- 2 Prif ganfyddiadau ein peilot data

1 Ynglŷn â'n peilot paru data

Cyd-destun

- 1 Mae twyll a gwall yn her sylweddol i gyllid cyhoeddus yng Nghymru. Rydym eisoes wedi amcangyfrif bod twyll a gwall yn costio unrhyw beth rhwng £100 miliwn ac £1 biliwn bob blwyddyn i wasanaethau cyhoeddus Cymru¹. O ystyried ein rôl i archwilio gwariant cyhoeddus, mae gan Archwilio Cymru ddiddordeb brwd mewn camau gweithredu i leihau twyll yn y sector cyhoeddus i'r eithaf. Rydym yn hwyluso'r broses o ganfod twyll a gwallau trwy'r Fenter Twyll Genedlaethol, ac rydym yn awyddus i ddatblygu ymarferion paru data pellach.
- 2 Mae ein tîm Dadansoddeg Data wedi bod yn gweithio gyda chydweithwyr yn y Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru ar brosiect peilot gan ddefnyddio data dosbarthu fferylliaeth gymunedol. Mae fferylliaeth gymunedol yn faes lle ceir gwariant sylweddol a risgiau hysbys o dwyll. Gwariodd GIG Cymru gyfanswm o oddeutu £772 miliwn ar weithgarwch fferylliaeth gymunedol, a oedd yn cwmpasu costau presgripsiynu a chostau eraill yn 2022-23. Roedd £162 miliwn o hyn yn wariant ar gydnabyddiaeth ariannol am ddarparu gwasanaethau fferylliaeth gymunedol. Roedd y £610 miliwn a oedd yn weddill yn wariant i ad-daliadau am feddyginiaethau ac offer a brynwyd gan fferyllfeydd ac a ddosbarthwyd yn erbyn presgripsiynau'r GIG. Mae ymarfer syml i ddefnyddio amcangyfrif Awdurdod Twyll y Sector Cyhoeddus bod rhwng 0.5% a 5% o holl wariant y llywodraeth yn cael ei golli oherwydd twyll a gwall², yn awgrymu y gallai'r swm a gollwyd mewn perthynas â'r £772 miliwn³ amrywio o £3.9 miliwn i gymaint â £38.6 miliwn.
- 3 Fe wnaethom fabwysiadu dull arloesol, gan gyrchu data mewn ffordd newydd⁴, gan ddadansoddi symiau mawr o ddata, a chynhyrchu offeryn data rhyngweithiol a oedd yn tynnu sylw at allanolion ac yn sail i drafodaethau wedi'u hwyluso gyda byrddau iechyd.

---

1 Archwilydd Cyffredinol Cymru, [Trefniadau Atal Twyll yn Sector Cyhoeddus Cymru](#), Mehefin 2019

2 Awdurdod Twyll y Sector Cyhoeddus, [Cross-Government Fraud Landscape Annual Report 2022](#), Mawrth 2023

3 Fe wnaethom gyfrifo'r ffigwr hwn gan ddefnyddio [Cyfrifon Cryno GIG \(Cymru\) Byrddau Iechyd Lleol, Ymddiriedolaethau'r GIG ac Awdurdodau Iechyd Arbennig yng Nghymru](#). Swm cyfansymiau 'â therfyn arian parod' cost 'Gwasanaethau Fferyllol' a chost 'Cyffuriau ac offer ar bresgripsiwn' yn 'Nhabl 2.1 Gwariant ar Wasanaethau Gofal Iechyd Sylfaenol' ydyw. Mae 'Gwasanaethau Fferyllol' yn cynnwys costau heblaw presgripsiynu, er enghraifft costau rhedeg a gwasanaethau ychwanegol fferyllfeydd cymunedol. Cost presgripsiynau gofal sylfaenol yw 'Cyffuriau ac offer ar bresgripsiwn' yn bennaf.

4 Gwnaethom gyrchu'r data o dan bwerau paru data'r Archwilydd Cyffredinol a ddarperir o dan Ran 3A o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 at ddibenion cynorthwyo i atal a chanfod twyll yng Nghymru neu mewn perthynas â Chymru.

- 4 Y tu hwnt i nod cyffredinol, sef atal a chanfod twyll a gwallau posibl, amcanion y prosiect peilot oedd:
- creu mewnwelediadau newydd i feysydd lle ceir twyll cost uchel a thwyll posibl trwy ddadansoddi data dosbarthu ar raddfa fawr a thrwy amlygu allanolion;
  - hwyluso trafodaeth rhwng rhanddeiliaid i archwilio allanolion a chytuno ar gamau gwella;
  - datblygu ein harbenigedd mewn technegau dadansoddeg twyll i'w gymhwyso i brosiectau eraill; ac
  - adrodd ar ein canfyddiadau i roi sicrwydd a rhywbeth i gnoi cil arno lle mae camau gweithredu yn y dyfodol o ran dadansoddeg ac atal twyll yn y cwestiwn.

Yr hyn a wnaethom

- 5 Gan weithio gyda'r Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru, fe wnaethom gynnwys rhanddeiliaid ac arbenigwyr pwnc amrywiol eraill wrth ddatblygu ein dull. Roedd y rhain yn cynnwys Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru, Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe, a Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg, Fferylliaeth Gymunedol Cymru⁵, Grŵp Prif Fferyllwyr GIG Cymru, Awdurdod Atal Twyll y GIG yn Lloegr, a Gwasanaethau Atal Twyll GIG yr Alban.
- 6 Er mwyn cyfyngu ar faint y peilot, dim ond dau fwrdd iechyd a gynhwyswyd gennym yn ein dadansoddiad. Fe ddewisom ni Fwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe a Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg am nifer o resymau, gan gynnwys argaeledd staff a oedd yn fodlon cymryd rhan yn y peilot⁶. Rydym yn ddiolchgar iddynt fod yn rhan o'r gwaith.

---

5 Mae Fferylliaeth Gymunedol Cymru yn cynrychioli fferyllfeydd cymunedol yng Nghymru ar faterion y GIG. Ei brif amcan yw sicrhau'r cyfleoedd, y gydnabyddiaeth ariannol a'r telerau gorau posibl lle mae gwasanaethau'r GIG yn y cwestiwn.

6 Ar 1 Ebrill 2019, symudodd y cyfrifoldeb am ddarparu gwasanaethau gofal iechyd ym Mwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr o Fwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg (rhagflaenydd Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe) i Fwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf (rhagflaenydd Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg). Trwy gynnwys y byrddau iechyd cyfagos hyn yn ein cynllun peilot, fe wnaethom sicrhau bod ein data'n cwmpasu'r un sampl o fferyllfeydd cymunedol ar draws pob blwyddyn.

- 7 Hwn oedd y peilot cyntaf o'i fath ac, oherwydd nad yw Archwilio Cymru yn rhan o GIG Cymru, nid oes gennym ganiatâd i gael mynediad uniongyrchol at rai mathau penodol o ddata. Gofynnodd cyrff y GIG am sefydlu cytundebau rhannu data. Yn anffodus, er bod Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth yn rhoi anogaeth i ddefnyddio cytundebau o'r fath, ni fyddent yn gyfreithlon yn y sefyllfa hon, gan y byddent yn rhwystro hawliau mynediad yr Archwilydd Cyffredinol. Fe wnaethom ddatrys hyn trwy ddrafftio 'Protocol Rhannu Data'. Fe helpodd y protocol i sicrhau yr ymlynid wrth rwymedigaethau diogelu data ond heb lyffethair anghyfreithlon o'r fath. A chyn gofyn am y data gwreiddiol a'i gael gan Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru, fe anfonom ni hysbysiadau preifatrwydd at fwy na 200 o gontractwyr dosbarthu fferylliaeth gymunedol a oedd wedi'u cynnwys o fewn cwmpas ein gwaith (tua 28% o'r 712 fferyllfa gymunedol yng Nghymru yn 2021-22⁷).
- 8 Ar y cyfan, roedd yr agweddau llywodraethu data ar y peilot, er bod eu bod yn angenrheidiol, yn gymhleth ac fe gymeron nhw lawer iawn o amser i'w rhoi ar waith. Byddent hefyd wedi cymryd mwy o amser pe baem wedi cynnwys mwy na dau fwrdd iechyd.
- 9 Fe wnaethom adnabod meysydd risg allweddol a chanolbwyntio ar dri marciwr a oedd yn peri pryder:
- Fformwleiddiadau cost uwch:** Gall fformwleiddiadau gwahanol (e.e. hylifau, tabledi, capsïwlau, elïau, wedi'u brandio a heb eu brandio ac ati) o'r un sylwedd gweithredol⁸ amrywio'n fawr o ran pris. Bu fformwleiddiadau cost uwch yn rhan o ymchwiliad gan y Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru a arweiniodd at erlyniad troseddol⁹. Daeth hyn ar ôl i fferyllfa fod wedi dosbarthu fformwleiddiadau rhatach, yna hawlio am fformwleiddiadau drutach. Fe wnaethom nodi'r eitemau hyn fel rhai a oedd yn creu risg o dwyll, yn enwedig yn achos presgripsiynau mewn ysbytai. Mae presgripsiynau mewn ysbytai yn fwy tebygol na phresgripsiynau meddygon teulu o gael eu hysgrifennu â llaw ac felly maent yn agored i gael eu newid at ddibenion twyllodrus.
  - Eitemau drud:** Eitemau â chost net cynhwysion¹⁰ o £100 neu fwy. Yn yr ymchwiliad uchod, roedd nifer o bresgripsiynau ar gyfer eitemau drud. Felly, fe wnaethom gynnwys y grŵp hwn o eitemau fel un o ddangosyddion posibl y risg o dwyll.

---

7 StatsCymru, [Fferyllfeydd cymunedol yn ôl BILI a blwyddyn](#), 21 Mawrth 2024

8 Mae [sylweddau gweithredol](#) yn rhoi eu heffaith therapiwtig i gynhyrchion meddyginiaethol ac fe gyfeirir atynt yn aml fel cynhwysion fferyllol gweithredol.

9 Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru, [Tynnu fferylllydd oddi ar y rhestr fferyllol yn dilyn euogfarn am dwyll gwerth £76,475](#), Medi 2020

10 Mae [cost cynhwysion net](#) yn cyfeirio at 'gost (a ad-delir i'r dosbarthwr) y cyffur cyn disgowntiau ac nid yw'n cynnwys unrhyw gostau na ffioedd dosbarthu. Nid yw'n cynnwys unrhyw addasiad ar gyfer incwm a geir pan fydd tâl am bresgripsiwn yn cael ei dalu ar adeg dosbarthu'r presgripsiwn neu lle mae'r claf wedi prynu tystysgrif rhag-dalu'.

- c **Archebion arbennig ('Specials')**: Eitemau y mae'n ofynnol iddynt gael eu paratoi'n arbennig gan wneuthurwr cofrestredig. Ar gyfer llawer o Archebion Arbennig – y rhai sydd ddim i'w cael yn y Tariff Cyffuriau¹¹ – nid oes cyfyngiad ar eu pris. Mae hyn yn peri risg o gostau uchel a/ neu dwyll posibl.

10 Mae **Arddangosyn 1** yn rhoi trosolwg o'r data a ystyriwyd gennym yn y peilot.

Arddangosyn 1: data dosbarthu a adolygwyd yn y peilot, Ebrill 2018 – Mawrth 2021

Set ddata	Nifer yr eitemau'n fras	Cost net cynhwysion yr eitemau'n fras
Fformwleiddiadau	30,785,000	£96.2 miliwn
Eitemau drud	327,000	£70.6 miliwn
Archebion Arbennig	19,000	£2.8 miliwn

Nodyn: Nid yw'r setiau data'n cau ei gilydd allan; efallai fod eitemau mewn un set ddata i'w cael mewn un arall. Mae'r data fformwleiddiadau yn cynnwys oddeutu 70 o sylweddau gweithredol, sy'n cyfateb i oddeutu 1,170 o fformwleiddiadau. Mae gan bob fformwleiddiad gyfuniad gwahanredol o gryfder, ffurf, a/neu frand ar gyfer y sylwedd gweithredol penodol. Fe weithiom ni gyda'r Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru a'r byrddau iechyd i adnabod ystod o sylweddau gweithredol â fformwleiddiadau sy'n arbennig o ddrud a/neu'n achosi pryder.

Ffynhonnell: Data dosbarthu GIG Cymru a ddarparwyd gan Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru

- 11 Fe wnaethom adeiladu offeryn data rhyngweithiol yn ailadroddol gan ddefnyddio Microsoft Power BI. Y nod oedd cynhyrchu offeryn a oedd yn ei gwneud yn bosibl archwilio'r data'n gyflym ac yn hawdd i adnabod pwyntiau pryder a oedd yn ymwneud ag anghysonderau, twyll posibl, a meysydd lle ceir cost uchel.
- 12 Unwaith yr oedd y byrddau iechyd wedi defnyddio'r offeryn, fe wnaethom gyfarfod â nhw a'r Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru i archwilio'r materion a oedd yn codi. Fe wnaethom gyflwyno sampl o allanolion a adnabuwyd gennym o ddefnyddio'r offeryn, ac yna darparodd y byrddau iechyd ymatebion cychwynnol i'r allanolion a godwyd. Roedd rhai o'r allanolion yn hawdd i'w hesbonio ac yn hysbys i'r byrddau iechyd. Nid oedd eraill yn hysbys felly fe wnaeth y byrddau iechyd a'r Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru waith pellach i ddeall y materion a oedd yn sail i'r allanolion.

11 Dogfen a gynhyrchir bob mis gan Wasanaethau Presgripsiwn y GIG ar ran Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol Llywodraeth y DU yw'r Tariff Cyffuriau. Mae'n nodi faint o arian (ar ffurf cost net cynhwysion) fydd yn cael ei ad-dalu i gontractwr dosbarthu am ddsbarthu eitem sydd wedi'i chynnwys yn y tariff, gan sefydlu pris sefydlog ar gyfer pob eitem a geir yn y tariff bob mis.

2 Prif ganfyddiadau ein peilot data

- 13 Mae'r adran hon yn crynhoi ein prif ganfyddiadau o dan y penawdau canlynol:
- a Mae'r offeryn data'n tynnu sylw at allanolion clir a allai beri pryder;
  - b Mae amrywiad yng nghost Archebion Arbennig yn awgrymu potensial ar gyfer arbedion;
  - c Mae gan GIG Cymru reolaethau cyfyngedig ar waith ar gyfer Archebion Arbennig;
  - ch Mae risgiau cynhenid sy'n ymwneud â chontractwyr fferylliaeth gymunedol yr ad-delir symiau mawr o arian iddynt am weithgarwch dosbarthu mewn perthynas ag eitemau drud;
  - d Mae cyfle ar gyfer dadansoddiad mwy canolog o'r risgiau sy'n ymwneud â dosbarthu mewn fferylliaeth gymunedol; ac
  - dd Mae ein peilot wedi adnabod gwersi gwerthfawr ar gyfer dulliau dadansoddeg twyll yn y dyfodol.

Mae'r offeryn data'n tynnu sylw at allanolion clir a allai beri pryder

- 14 Rydym wedi defnyddio enghreifftiau dienw, a gymerwyd o'n hofferyn rhyngweithiol, i ddangos y canfyddiadau allweddol. Mae'r offeryn yn amlygu llawer mwy o allanolion ac enghreifftiau nag a gyflwynir yma. Bydd archwiliad pellach o'r allanolion hyn yn dibynnu ar awydd gan y byrddau iechyd a'r Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru i ddefnyddio'r offeryn. Er ein bod yn tynnu sylw at allanolion fel a amlygwyd yn yr offeryn data, nid yw hyn o reidrwydd yn golygu bod twyll neu wall yn bresennol na bod potensial pendant i arbed costau.
- 15 Mae **Arddangosyn 2** yn dangos allanolyn clir sy'n awgrymu anghysondeb mawr mewn costau. Mae'n dangos eitem a gyflwynwyd ar gyfer ad-daliad ym mis Mai 2020 a gostiodd £205 i un contractwr ond a gostiodd £14,228 wedyn pan gafodd ei chyflwyno i'w had-dalu ym mis Mehefin 2020 gan gontractwr gwahanol. Canfuom mai oherwydd gwall yn y data gwreiddiol oedd hyn, ac mai £1,428 nid £14,228 oedd y gost gywir. Ad-dalwyd y pris uwch i'r contractwr. Mae'r Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru a Phartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru yn cydweithio yn awr ar sut i adhawlio'r gordaliad perthnasol. Rydym yn cyflwyno'r allanolyn hwn oherwydd ei fod yn dangos y potensial i offer data fel ein un ni dynnu sylw at anghysonderau o'r fath.

Arddangosyn 2: anghysondeb* mewn cost net cynhwysion ar gyfer eitem benodol a gyflwynwyd ar gyfer ad-daliad** gan wahanol gontractwyr un mis ar wahân**

Nodiadau:

*Talwyd y £14,228 i Gontractwr dosbarthu B, yn hytrach na'r gost gywir, sef £1,428, a oedd yn ordaliad o £12,800. Mae'r gwall yn cael ei adolygu gan y Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru a Phartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru i ystyried pa gamau gweithredu i'w cymryd mewn perthynas â'r gordaliad hwn.

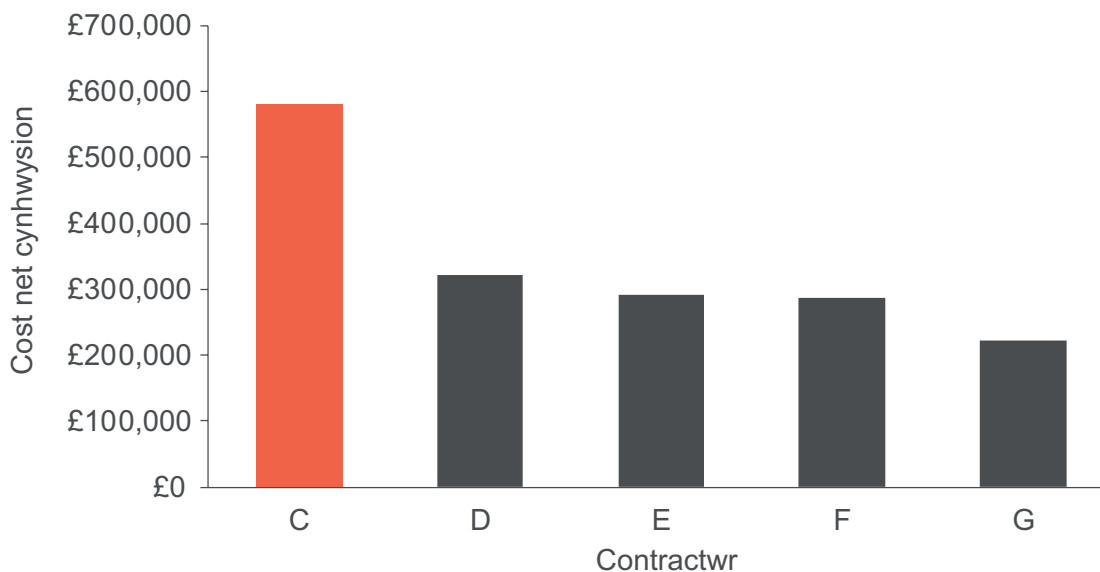
**Mae ad-daliad yn cyfeirio at yr arian a ad-delir i gontractwyr am gostau'r feddyginiaeth yn unig ac nid yw'n ffioedd dosbarthu na chostau eraill. Efallai na fydd y costau a ad-delir am y feddyginiaeth yr un fath â chyfanswm cost net cynhwysion yr eitemau a ddosbarthwyd gan y contractwr, gyda chontractwyr yn aml yn cael didyniadau yng nghyfanswm costau net cynhwysion yr eitemau y maent wedi'u dosbarthu.

Ffynhonnell: Dadansoddiad Archwilio Cymru o ddata dosbarthu GIG Cymru a ddarparwyd gan Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru

- 16 Mae **Arddangosyn 3** yn dangos allanolyn clir lle mae gan gontractwr C gost fawr sy'n gysylltiedig ag Eitemau drud a roddir ar bresgripsiwn gan bresgripsiynwyr mewn ysbytai. Dosbarthodd contractwr C werth mwy na £580,000 o eitemau o'r fath rhwng mis Ebrill 2018 a mis Mawrth 2021, bron ddwywaith yn fwy na'r contractwr agosaf nesaf. Nid yw hyn o reidrwydd yn weithgarwch anarferol, gyda gweithgarwch dosbarthu ar gyfer presgripsiynau cleifion allanol mewn ysbytai yn dibynnu, yn rhannol o leiaf, ar bolisiau a gweithdrefnau'r bwrdd iechyd dan sylw.

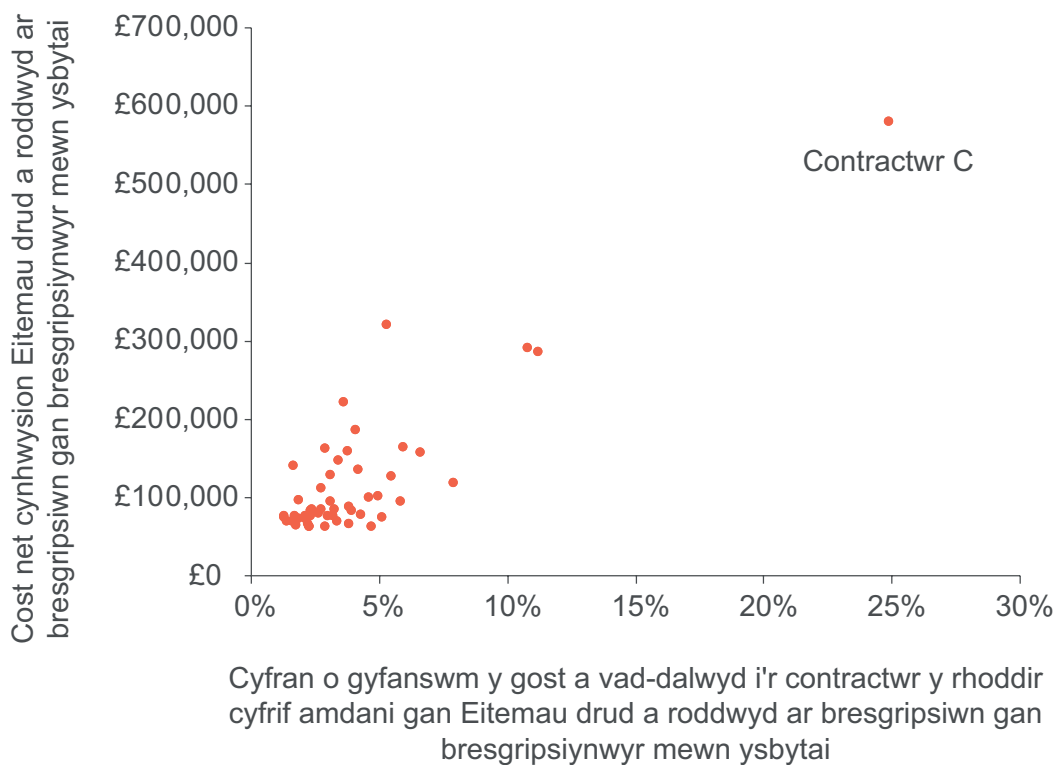
- 17 Mae **Arddangosyn 4** yn cyfuno dadansoddiad o fetrig **Arddangosyn 3** â'r gyfran o gyfanswm y gost a ad-delir i gontractwyr fferylliaeth gymunedol y rhoddir cyfrif amdani gan Eitemau drud a roddir ar bresgripsiwn gan bresgripsiynwyr mewn ysbytai. Mae **Arddangosyn 4** yn dangos bod contractwr C yn allanolyn mewn perthynas â'r ddau fetrig. Roedd hyn yn rhoi mwy o bwys i'r ddadl bod contractwr C yn arddangos patrymau dosbarthu gwahanol i gontractwyr eraill. Yn yr achos hwn, roedd y bwrdd iechyd perthnasol yn gallu esbonio'r allanolyn hwn yn hawdd oherwydd agoswydd contractwr C at yr ysbyty, ond mae'r enghraifft hon yn dangos y potensial i ganfod patrymau dosbarthu anghyson gan ddefnyddio un neu fwy nag un metrig.

Arddangosyn 3: y pum contractwr fferylliaeth gymunedol a ddosbarthodd yr Eitemau drud â'r cyfanswm cost net cynhwysion uchaf a roddwyd ar bresgripsiwn gan bresgripsiynwyr mewn ysbytai, Ebrill 2018 – Mawrth 2021

Ffynhonnell: Dadansoddiad Archwilio Cymru o ddata dosbarthu GIG Cymru a ddarparwyd gan Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru

Arddangosyn 4: cymhariaeth rhwng dau fetrig o ddiddordeb, a gymhwyswyd i ddata ar gyfer contractwyr fferylliaeth gymunedol unigol, Ebrill 2018 – Mawrth 2021

Nodyn: Mae pob dot oren yn cynrychioli contractwr unigol, gan ddangos y 50 o contractwyr fferylliaeth gymunedol sydd â'r cyfanswm cost uchaf ar gyfer Eitemau drud, o ran cost net cynhwysion, a roddir ar bresgripsiwn gan bresgripsiynwyr mewn ysbytai.

Ffynhonnell: Dadansoddiad Archwilio Cymru o ddata dosbarthu GIG Cymru a ddarparwyd gan Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru

- 18 Mae **Arddangosyn 5** yn dangos sut y mae'r offeryn data'n galluogi defnyddwyr i archwilio sut y mae contractwyr fferylliaeth gymunedol yn perfformio mewn perthynas â metrigau lluosog, gan helpu i dynnu sylw at contractwyr sy'n deilwng o ddadansoddiad pellach. Mae'r arddangosyn yn awgrymu y gallai contractwyr H a K fod o ddiddordeb arbennig i'w hadolygu.

Arddangosyn 5: enghraifft o saith contractwr fferylliaeth gymunedol a adolygwyd yn erbyn metrigau lluosog, Ebrill 2018 – Mawrth 2021

Mae'r arddangosyn hwn yn seiliedig ar gymariaethau ar gyfer contractwyr sydd â rhai o'r gwerthoedd uchaf ar gyfer Metrig 2. Amlygir gwerthoedd uwch mewn lliw trymach.

Contractwr	Eitemau drud		Archebion Arbennig		Fformwleiddiadau cost uwch	
	Metrig 1	Metrig 2	Metrig 3	Metrig 4	Metrig 5	Metrig 6
H	£1,498,199	24%	£15,836	0.3%	£1,184,442	31%
I	£805,751	22%	£19,847	0.5%	£847,091	31%
J	£767,544	33%	£3,527	0.2%	£375,844	20%
K	£767,056	27%	£353,425	12.6%	£482,895	16%
L	£698,364	23%	£6,472	0.2%	£544,566	22%
M	£571,122	22%	£23,304	0.9%	£424,811	17%
N	£503,651	26%	£6,303	0.3%	£302,580	17%

Nodiadau:

Metrig 1 yw cyfanswm cost net cynhwysion yr holl Eitemau drud a ddosberthir gan bob contractwr. Metrig 2 yw'r gyfran o gyfanswm y gost a ad-delir i'r contractwr y rhoddir cyfrif amdani gan Fetrig 1.

Metrig 3 yw cyfanswm cost net cynhwysion yr holl eitemau o Archebion Arbennig a ddosberthir gan bob contractwr. Metrig 4 yw'r gyfran o gyfanswm y gost a ad-delir i'r contractwr y rhoddir cyfrif amdani gan Fetrig 3.

Metrig 5 yw'r cyfanswm cost net cynhwysion ar gyfer yr holl eitemau yn y set ddata fformwleiddiadau a ddosberthir gan y contractwr. Metrig 6 yw'r gyfran o fetrig 5 y mae'r eitemau llunio cost uwch a nodwyd yn cael eu dosbarthu gan bob contractwr.

Ffynhonnell: Dadansoddiad Archwilio Cymru o ddata dosbarthu GIG Cymru a ddarparwyd gan Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru

Mae amrywiad yng nghost Archebion Arbennig yn awgrymu potensial ar gyfer arbedion

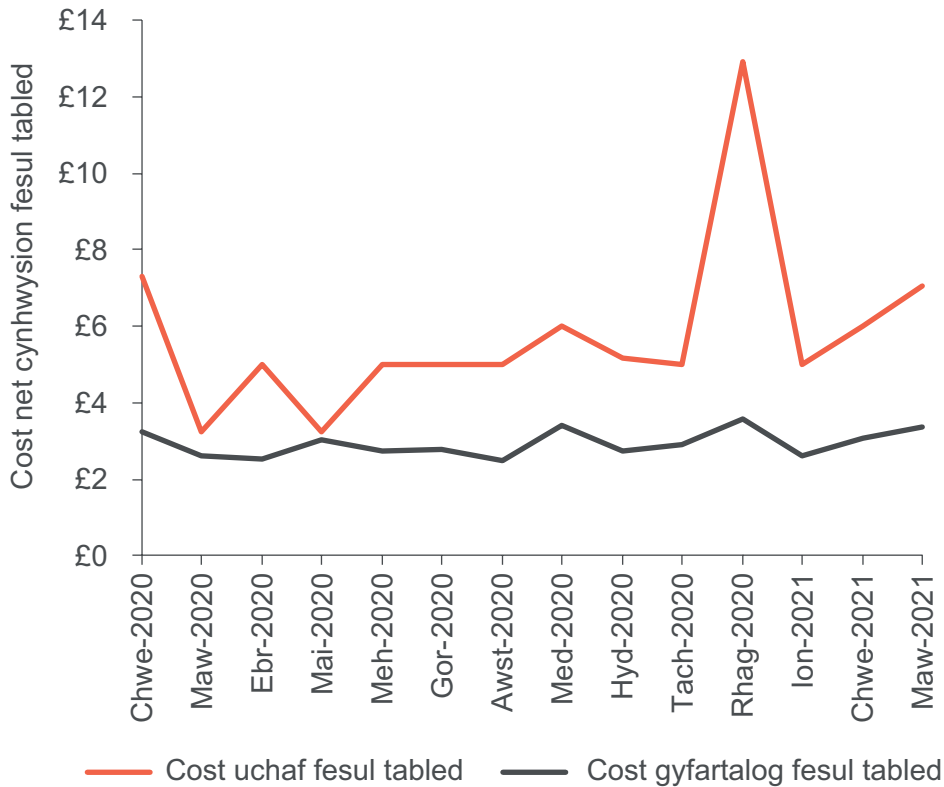
- 19 Fel a nodwyd ym **mharagraff 9**, nid oes gan Archebion Arbennig nad ydynt wedi'u cynnwys yn y Tariff Cyffuriau unrhyw gyfyngiad ar bris. Mae ein hofferyn data'n amlygu nifer o achosion lle mae eitem Arbennig benodol wedi amrywio'n fawr o ran y pris o fewn mis penodol.
- 20 Mae **Arddangosyn 6** yn dangos tuedd yng nghost net cynhwysion uchaf a chyfartalog dosbarthu eitem Arbennig benodol (tabled Sucralfate 1-gram)¹². Mae'r costau'n amrywio'n fawr ym mhob mis, gydag achosion o'r pris fesul tabled yn codi i bron i £13 mewn un mis o'i gymharu â chyfartaledd o £3.56 am yr un mis. Ar gyfer pob mis o ddata, mae'r gwahaniaethau rhwng y pris uchaf a'r pris cyfartalog yn nodi cyfleoedd posibl i arbed costau. Os yw'r gost yn llawer uwch na'r cyfartaledd, gallai hyn fod yn achos dros gynnal adolygiad i adnabod y potensial i arbed costau.

---

12 Ychwanegwyd y tabledi Sucralfate 1g at y Tariff Cyffuriau ym mis Mawrth 2022, ar ôl i ni gwblhau ein peilot. Lle'r ydym wedi amlygu'r mater yma trwy ddefnyddio tabledi Sucralfate 1g fel enghraifft, mae'r mater cyffredinol yn berthnasol i'r holl eitemau Arbennig nad ydynt yn cael eu henwi yn y Tariff Cyffuriau.

Arddangosyn 6: cost net cynhwysion uchaf a chyfartalog fesul tabled ar gyfer tabledi Sucralfate 1-gram a ddosbarthwyd gan gontractwyr fferylliaeth gymunedol, Chwefror 2020 – Mawrth 2021

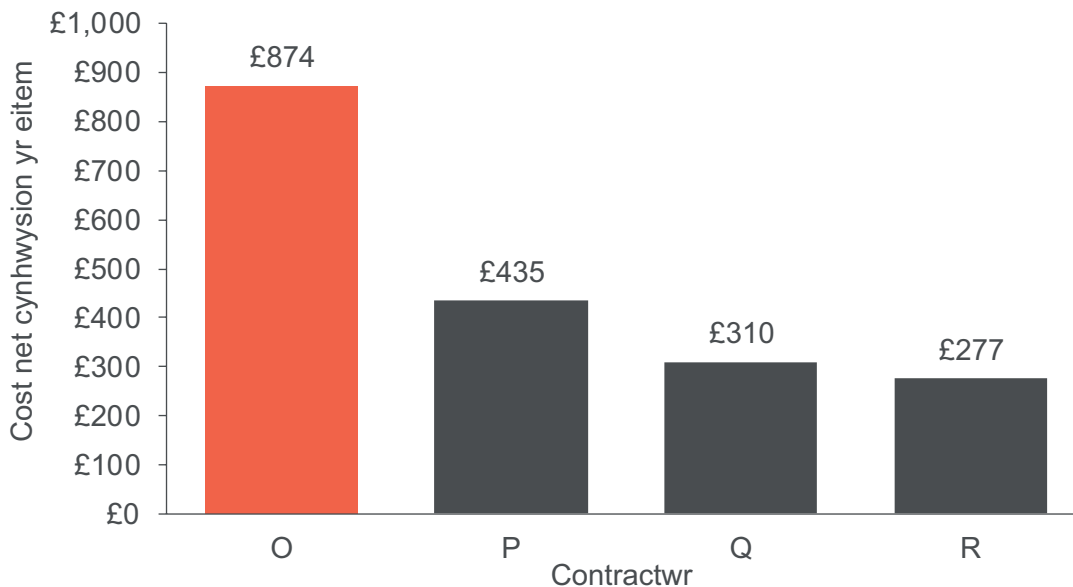

Nodyn: Mae'r dyddiadau'n cyfeirio at y dyddiad a gyflwynwyd ar gyfer ad-daliad, a all fod yn wahanol i'r dyddiad dosbarthu.

Ffynhonnell: Dadansoddiad Archwilio Cymru o ddata dosbarthu GIG Cymru a ddarparwyd gan Bartneriaeth Cydwasaethau GIG Cymru

- 21 Fe wnaethom adnabod llawer o enghreifftiau eraill o amrywioldeb yng nghost uchaf a chyfartalog Archebion Arbennig. Er enghraifft, mae **Arddangosyn 7** yn dangos enghraifft lle cyflwynodd Contractwr O eitem ar gyfer ad-daliad o £874, tra bo contractwyr eraill wedi gwneud hynny ar gyfer ad-daliad o £435 neu lai, a hynny am yr un eitem (yr un feddyginiaeth, nifer a chryfder) o fewn yr un mis. Mae hyn yn dynodi cyfle posibl i arbed £439 neu fwy ar yr un eitem hon yn unig. Fe wnaeth y Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru adolygu'r presgripsiynau ar gyfer yr eitemau hyn. Roedd gwahaniaethau yn y prisiau i'w priodoli i'r ffaith bod y cyflenwyr a meintiau'r pecynnau'n wahanol. Cafodd pris yr hawliad o £874 ei adnabod fel un a oedd yn sylweddol wahanol i'r hawliadau eraill, ac yn enghraifft dda o bresgripsiwn a allai fod angen gwaith dilysu pellach gan y bwrdd iechyd a/neu'r tîm Gwirio Ar Ôl Gwneud Taliadau ym Mhartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru.

Arddangosyn 7: cost net cynhwysion 112 o dabledi o Sucralfate 1g a gyflwynwyd ar gyfer ad-daliad ym mis Mai 2018 gan bedwar contractwr fferylliaeth gymunedol

Ffynhonnell: Dadansoddiad Archwilio Cymru o ddata dosbarthu GIG Cymru a ddarparwyd gan Bartneriaeth Cydwasaethau GIG Cymru

- 22 Gall y materion yn **Arddangosion 6 a 7** gyflwyno gwir botensial ar gyfer arbed costau. Fodd bynnag, heb ymchwiliad pellach, gan weithio gyda'r byrddau iechyd, yn ogystal â rhywun sydd â gwybodaeth bynciaol fanwl, i adolygu presgripsiynau neu anfonebau unigol, nid ydym yn gwybod pa achosion sy'n ymddygiad arferol, yn wall neu'n dwyll.
- 23 Rydym yn amcangyfrif, ar gyfer y ddau fwrdd iechyd a adolygwyd, y gallai tua £200,000 fod wedi cael ei arbed dros y tair blynedd a gwmpaswyd gan y peilot pe bai pob achos o ddsbarthu Archeb Arbennig am y gost uchaf mewn mis penodol yn cael ei leihau i'w gost gyfartalog am y mis penodol¹³ hwnnw. Mae'r cyfrifiad yn ystyried bob mis ar ei ben ei hun gan y gallai cost Archeb Arbennig fod wedi amrywio dros gyfnod y peilot.

13 Cost net cynhwysion uchaf fesul uned o feddyginiaeth ar gyfer meddyginiaeth ar gyfer y mis penodol. Y mis yw'r dyddiad y cyflwynwyd yr eitem ar gyfer ad-daliad, a all fod yn wahanol i'r dyddiad dosbarthu.

- 24 Gan ddefnyddio data gan StatsCymru¹⁴ fe benderfynom ni fod cyfanswm cost net cynhwysion meddyginiaethau ar gyfer GIG Cymru yn ei gyfanrwydd oddeutu 3.5 gwaith yn fwy nag ar gyfer y ddau fwrdd iechyd. Mae allosod o'r ddau fwrdd iechyd i GIG Cymru gyfan gan ddefnyddio'r ffigwr hwn yn cynhyrchu amcangyfrif cyfatebol o oddeutu £700,000 mewn arbedion.
- 25 Cyflwynir y cyfrifiadau hyn at ddibenion eglurhaol ac maent yn amodol ar gafeatau penodol a llawer iawn o ansicrwydd. Mae'r cyfrifiadau'n tybio ei bod yn rhesymol allosod yr arbedion posibl yn y ddau fwrdd iechyd i Gymru gyfan. Mae'r cyfrifiadau hefyd yn tybio y gellid lleihau pob achos o ddsbarthu am y gost uchaf, ac felly darparu cyfle posibl i wneud arbedion. Nid yw'n glir o'r data a yw hon yn dybiaeth resymol. Mae hefyd yn bosibl y gallai ein hamcangyfrif ni fod yn gorddatgan yr arbedion posibl, o ystyried ein bod wedi cynnwys rhai Archebion Arbennig sydd â phris sefydlog yn ein cyfrifon ac, o'r herwydd, na fyddai unrhyw arbediad yn bosibl. Byddai angen rhagor o wybodaeth ac ymchwiliad i egluro'r arbedion posibl.
- 26 Hefyd, mae ein cyfrifiadau'n tybio ei bod hi'n rhesymol defnyddio dim ond cost uchaf a chyfartalog dosbarthu i amcangyfrif arbedion posibl. Rydym wedi defnyddio'r gost uchaf a chyfartalog oherwydd bod Archebion Arbennig yn cael eu dosbarthu'n gymharol anaml, gan ddarparu nifer cyfyngedig o achosion o ddsbarthu i gyfrifo'r arbedion bob mis ar gyfer Archeb Arbennig benodol. Fodd bynnag, mae'n bosibl y gall ein hamcangyfrif fod yn tanddatgan yr arbedion posibl, gan nad yw'n ystyried achosion o ddsbarthu sy'n uwch na'r gost gyfartalog ond yn is na'r uchafswm. Hefyd, efallai na fydd y gost gyfartalog yn adlewyrchu gwerth da. Gallai lleihau costau i lefel is na'r cyfartaledd fod yn gyfle pellach ar gyfer arbedion posibl.

---

14 StatsCymru, Eitemau a chost presgripsiynau yn ôl ardal a phennod BNF yn ôl blwyddyn, 27 Mehefin 2023

Mae gan GIG Cymru reolaethau cyfyngedig ar waith ar gyfer Archebion Arbennig

- 27 Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol Llywodraeth y DU sy'n penderfynu pa Archebion Arbennig i'w cynnwys yn y Tariff Cyffuriau¹⁵. Mae'r Tariff Cyffuriau wedi newid dros amser, er enghraifft Ychwanegwyd Rhan VIIID Arrangements for payment for Specials & Imported Unlicensed Medicines with Prices Determined Relative to a Commonly Identified Pack Size ' ym mis Mawrth 2022, gan gyflwyno rheolaethau ar daliadau ar gyfer rhai Archebion Arbennig ychwanegol. Nid ydym yn ymwybodol o unrhyw reolaethau sefydlog eraill ynghylch cost Archebion Arbennig heblaw am gynnwys yn y Tariff Cyffuriau.
- 28 Nid oes angen i fferyllfeydd cymunedol gael cymeradwyaeth gan fyrddau iechyd cyn dosbarthu Archebion Arbennig. Ac ni all byrddau iechyd gyfarwyddo contractwyr i ddefnyddio gweithgynhyrchwyr rhatach oni nodir hynny yn y Tariff Cyffuriau. Mae rhai byrddau iechyd yn adolygu eitemau cost uchel i sicrhau eu bod yn briodol. Gall byrddau iechyd hefyd roi cyngor a chymorth i bresgripsiynwyr Archebion Arbennig. Mae gan y presgripsiynydd gyfrifoldeb i asesu beth sy'n briodol yn glinigol i'r claf ac mae gan y contractwr dosbarthu gyfrifoldeb i godi unrhyw bryderon clinigol.
- 29 Gall prisiau ar gyfer Archebion Arbennig nad ydynt i'w cael yn y Tariff Cyffuriau amrywio rhwng gwahanol gontractwyr, clystyrau meddygon teulu o gontractwyr, a byrddau iechyd. Felly gall dadansoddiad o gostau Archebion Arbennig ledled Cymru, gan gymharu byrddau iechyd, amlygu cyfleoedd posibl i wneud arbedion. Nid ydym yn ymwybodol bod unrhyw ddadansoddiad o'r fath yn cael ei wneud.

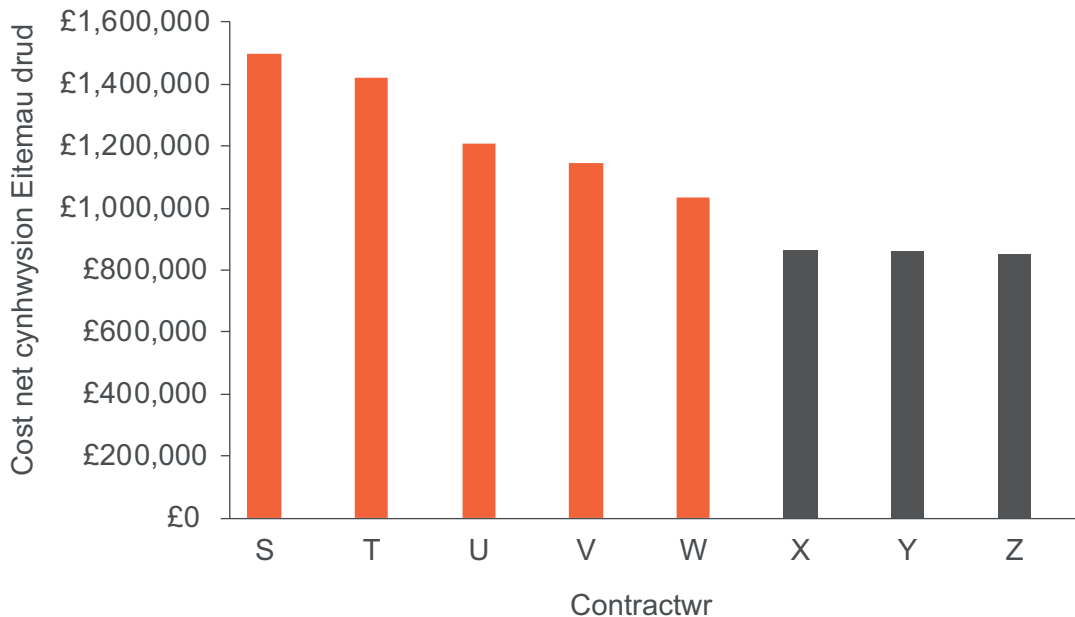
15 Mae'r rheolaeth hon yn cyfyngu ar y swm y gellir ei ad-dalu i'r contractwr dosbarthu, o ran cost net cynhwysion yr eitem, am ddsbarthu Archebion Arbennig yn y Tariff Cyffuriau. Mae'r rheolaeth hon wedi'i chyfyngu i'r agwedd hon wrth gyflenwi ag Archebion Arbennig. Efallai y bydd y contractwr dosbarthu wedi cynhyrchu incwm neu wedi colli arian gan ddibynnu a dalodd fwy ynteu llai na'r swm a ad-dalwyd er mwyn cael yr Archebion Arbennig gan y gwneuthurwr. Bydd y contractwr hefyd yn cael ffi ddsbarthu ychwanegol am Archebion Arbennig.

- 30 Mae anfonebau ar gyfer Archebion Arbennig yn nodi'r hyn y mae gwneuthurwr wedi ei godi ar gontractwr fferylliaeth am eitem benodol. Gellir eu defnyddio i gadarnhau bod y contractwr wedi hawlio ac wedi cael ad-daliad am y swm cywir. Fodd bynnag, nid ydym yn ymwybodol o unrhyw ofyniad ar hyn o bryd i gontractwyr gyflwyno anfonebau ar gyfer Archebion Arbennig. Ac ar gyfer anfonebau sy'n cael eu cyflwyno, nid ydym yn ymwybodol o unrhyw drefn i'w harchwilio'n rheolaidd gan Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru fel rhan o'r prosesau ad-dalu i gontractwyr fferylliaeth gymunedol ar gyfer Archebion Arbennig. Gallai adolygu'r anfonebau hyn fel rhan o waith dadansoddi yn y dyfodol amlygu achosion o wall neu dwyll ac arwain at arbedion posibl mewn costau. Gallai defnyddio offeryn tebyg i'n un ni ei gwneud yn bosibl gwneud penderfyniadau mwy gwybodus ynghylch pa gontractwyr i ganolbwyntio arnynt.
- 31 O ganlyniad i'n peilot yn amlygu pryderon ynghylch cost Archebion Arbennig, mae'r Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru wedi trafod gyda'r tîm Gwirio Ar Ôl Gwneud Taliadau ym Mhartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru pa botensial sydd ar gyfer gwaith pellach ar risgiau dosbarthu. Mae'r tîm Gwirio Ar Ôl Gwneud Taliadau wedi dysgu o'n dull i ddatblygu dangosfwrdd i amlygu data sy'n peri pryder fel rhan o beilot a allai gael ei gynnal eleni. Byddai'r peilot yn adolygu hawliadau ar anfonebau am bresgripsiynau i ganfod allanolion posibl, hawliadau gwallus posibl ac achosion posibl o gofnodi data'n anghywir. Gan ddibynnu ar y canlyniad, gall hwn ddod yn wiriad parhaol a wneir gan y tîm Gwirio Ar Ôl Gwneud Taliadau.

Mae risgiau cynhenid sy'n ymwneud â chontractwyr fferylliaeth gymunedol yr ad-delir symiau mawr o arian iddynt am weithgarwch dosbarthu mewn perthynas ag eitemau drud

- 32 Mae **Arddangosyn 8** yn dangos yr wyth contractwr fferylliaeth gymunedol yn ein set ddata a ddosbarthodd yr Eitemau drud â'r cyfanswm cost uchaf (ar ffurf cost net cynhwysion). Mae'n dangos bod pum contractwr ill pump wedi dosbarthu mwy na £1 miliwn o Eitemau drud yn ystod y cyfnod a gwmpaswyd gan y peilot.

Arddangosyn 8: yr wyth contractwr yn ein set ddata â'r cyfanswm cost net cynhwysion uchaf ar gyfer yr holl Eitemau drud a ddosbarthwyd, Ebrill 2018 – Mawrth 2021

Ffynhonnell: Dadansoddiad Archwilio Cymru o ddata dosbarthu GIG Cymru a ddarparwyd gan Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru

- 33 Rhoddodd yr offeryn data werth o ran ei gwneud yn bosibl i'r contractwyr hyn a chontractwyr eraill â chostau ad-dalu mawr, ar gyfer y feddyginiaeth a'r offer a ddosbarthwyd, gael eu hadnabod yn gyflym ac yn hawdd ochr yn ochr â gwybodaeth arall ynghylch risgiau sy'n gysylltiedig â chontractwyr. Efallai y bydd y byrddau iechyd yn dymuno adolygu'r contractwyr hyn o ystyried y symiau mawr o arian a ad-dalwyd i'r contractwyr hyn am Eitemau drud. Fel egwyddor gyffredinol, efallai y byddai'n ddoeth i fyrddau iechyd gynnal rhai gwiriadau ychwanegol o gontractwyr sydd â lefelau uchel o gostau ad-dalu ar gyfer Eitemau drud, yn ogystal â lefelau uchel o gostau ar y cyfan, o ystyried y symiau mawr o arian sydd dan sylw a'r potensial i adnabod arbedion ac achosion o dwyll posibl.

Mae cyfle ar gyfer dadansoddiad mwy canolog o'r risgiau sy'n ymwneud â dosbarthu mewn fferylliaeth gymunedol

- 34 Mae **paragraffau 20 i 26** yn amlygu'r cyfle ar gyfer arbedion penodol ond canolbwyntiodd ein peilot ni ar dri marciwr a oedd yn peri pryder yn unig. Gall twyll ddigwydd mewn ffyrdd eraill. Er enghraifft, gall contractwr honni ei fod wedi dosbarthu eitemau nad ydynt wedi cael eu casglu gan gleifion, gan hawlio'n dwyllodrus am gost eitemau a gweithgarwch dosbarthu nas cwblhawyd.
- 35 Mae gan fyrrddau iechyd brosesau ar waith i fonitro amryw agweddau ar weithgarwch dosbarthu; fodd bynnag, mae'r rhain yn amrywio rhwng byrddau iechyd. Gall dibynnu ar waith byrddau iechyd unigol yn unig hefyd olygu y collir cyfleoedd i adnabod meysydd lle ceir cost uchel a thwyll posibl ledled Cymru. Er enghraifft, efallai na fydd grŵp o gontractwyr i'w gweld yn anghyson yn y bwrdd iechyd ar ei ben ei hun, ond gellid adnabod anghysondeb rhyngddynt wrth gymharu â holl gontractwyr Cymru.
- 36 Gall diffyg capasiti ac adnoddau mewn byrddau iechyd gyfyngu ar waith byrddau iechyd wrth ymchwilio i risgiau mewn perthynas â data dosbarthu fferylliaeth gymunedol. Gall prosesau ddibynnu ar wybodaeth ac argaeledd aelod unigol o staff, sy'n peri risgiau o ran cynllunio ar gyfer olyniaeth, yn ogystal â risgiau mewn perthynas ag un pwynt methiant. Mae cymhlethdod y dadansoddi y mae ei angen a maint y data dan sylw'n ychwanegu anghymhellion pellach sy'n atal byrddau iechyd rhag gwneud y gwaith hwn.
- 37 Nid ydym wedi cael ein gwneud yn ymwybodol o unrhyw waith dadansoddol i adolygu risgiau o dwyll sy'n gysylltiedig â dosbarthu mewn fferylliaeth gymunedol ar gyfer GIG Cymru ac eithrio gwaith a wnaed gan y Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru, y peilot posibl gan y tîm Gwirio Ar Ôl Gwneud Taliadau a grybwyllir ym **mharagraff 31** a'r dadansoddiad a wnaed gan fyrrddau iechyd unigol ar wahân. Mae'r Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru wedi adolygu meysydd risg sy'n gysylltiedig â fferylliaeth gymunedol megis yr ymchwiliad cychwynnol a oleuodd ein peilot, yn ogystal ag adolygiadau o fân dreuliau. Daethom i'r casgliad y gallai rhagor o waith a gefnogir yn ganolog i ganfod ac atal twyll mewn gweithgarwch dosbarthu, yn ogystal ag i sicrhau gwerth am arian, fod yn fuddiol.

Mae ein peilot wedi adnabod gwersi gwerthfawr ar gyfer dulliau dadansoddeg twyll yn y dyfodol

38 Rydym wedi dysgu gwersi gwerthfawr o'n peilot, gan gynnwys:

- a **Mae'n ddichonadwy dadansoddi poblogaethau cyfan o ddata** – Fe wnaeth ein dull gweithredu a'n hofferyn rhyngweithiol ein galluogi i ganolbwyntio ar risgiau hysbys ac fe'i gwnaeth hi'n bosibl archwilio miliynau o eitemau data. Gallai hyn ei gwneud hi'n bosibl cynnal dadansoddiad llawer mwy manwl na dulliau samplu, mwy cyfyngedig.
- b **Mae gwybodaeth bynciol a thrafodaethau amlasiantaeth yn hanfodol** – Roedd y dadansoddiad o risgiau penodol yn fwyaf effeithiol pan oedd staff y byrddau iechyd yn trafod gyda'r Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru ac Archwilio Cymru. Fe wnaeth y trafodaethau hyn ddwyn ynghyd gyfuniad o wybodaeth leol a gwybodaeth bynciol, yn ogystal â sgiliau arbenigol ym maes twyll a data. Heb wybodaeth bynciol fanwl a oedd yn gysylltiedig â realiti beunyddiol fferylliaeth gymunedol ac arferion dosbarthu, roedd hi weithiau'n anodd i ni ddeall y risgiau a'r materion yn llawn.
- c **Mae angen amser ac awydd mewn byrddau iechyd i ddefnyddio offer data** – Roedd ein dull gweithredu ni'n dibynnu ar sefyllfa lle'r oedd gan staff byrddau iechyd amser i archwilio'r offeryn data. Heb hyn, efallai na fydd offer yn y dyfodol yn cael eu defnyddio'n llawn, a gallai cyfleoedd i adnabod ac ymateb i bryderon gael eu colli.
- ch **Byddai'n fuddiol cydgysylltu data ein peilot ni â ffynonellau data eraill** – Byddai unrhyw ddull yn y dyfodol o ddadansoddi data dosbarthu ar raddfa fawr yn cael ei wella'n fawr pe bai modd cydgysylltu ffynonellau data eraill, yn enwedig pe gallai defnyddwyr gael mynediad at bresgripsiynau unigol. Byddai hyn yn ei gwneud yn bosibl archwilio allanolion mewn modd effeithlon, gyda'r holl ddata mewn un lle. Roedd y diffyg data ar bresgripsiynau unigol yn rhwystr yn ein prosiect peilot. Gall byrddau iechyd gael mynediad at bresgripsiynau unigol trwy systemau a ddarperir gan Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru ond byddai wedi bod yn rhy gymhleth i ni gael mynediad at y data yma yn y peilot gan nad ydym yn un o sefydliadau'r GIG ac y byddai'r gofynion llywodraethu data wedi bod yn sylweddol.

- 39 Ni chanfu ein gwaith unrhyw dystiolaeth uniongyrchol o dwyll, er bod ein gwaith wedi canolbwyntio ar nifer fach o risgiau o dwyll. Er bod llawer o'r allanolion y tynnon ni sylw atynt yn hysbys i'r byrddau iechyd dan sylw, nid oedd rhai ohonynt yn hysbys iddynt. Fe wnaeth y byrddau iechyd a'r Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru waith pellach i ddeall y materion a oedd yn sail i'r allanolion. Rydym yn deall bod dau wall prisio wedi cael eu canfod, â chyfanswm gwerth gordaliadau o £22,000, a bod y Gwasanaeth Atal Twyll yn y GIG yng Nghymru a Phartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru bellach yn cydweithio ar sut i adennill y gordaliadau hyn. Barnwyd fod modd esbonio allanolion eraill ac ni chafwyd mai achosion o dwyll neu wall oeddent.
- 40 Rydym wedi penderfynu dod â'r peilot i ben a pheidio â datblygu'r offeryn ymhellach. Mae hyn yn bennaf oherwydd cymhlethdodau cyflawni prosiect o'r fath fel sefydliad allanol i'r GIG yng Nghymru (gweler **paragraffau 7 ac 8**). Fodd bynnag, byddwn yn adeiladu ar y gwersi o'r peilot ac yn ceisio cynnal prosiectau dadansoddeg twyll newydd, gan gynnwys un gan ddefnyddio dull paru data i archwilio a yw cleifion wedi'u cofrestru'n gywir ar restrau meddygon teulu.

Archwilio Cymru

1 Cwr y Ddinas

Stryd Tyndall

Caerdydd CF10 4BZ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: gwybodaeth@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.